

הלכות שביתת יום טוב פרק ח

א. נהרות המושכין מן האגמים, מתר להשקות מהן בית השלהין במועד והוא, שלא פסקו; וכן הברכות שאמת המים עוברת ביניהן, מתר להשקות מהן; וכן ברכה שנטפה מבית השלהין ועדין היא נוטפת, מתר להשקות ממנה בית השלהין אחרת והוא, שלא פסק המעין המשקה בית השלהין העליונה.

ב. ערוגה שחציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה ממקום נמוך להשקות מקום גבוה, מפני שהוא טרח יתר. ומתר לדלות מים להשקות הירקות, כדי לאכלן במועד; ואם בשביל ליפותן, אסור.

ג. אין עושין עוגיות בעיקרי הגפנים, כדי שיתמלאו מים. ואם היו עשויות ונתקלקלו, הרי זה מתקנם במועד; וכן אמת המים שנתקלקלה, מתקנין אותה במועד. פיצד היתה עמוקה טפח, חופר בה עד ששה; היתה טפחים, מעמיקה עד שבעה. ומושכין את המים מאילן לאילן, ובלבד שלא ישקה את כל השדה; ואם היתה שדה לחה, מתר להשקות את כלה. ומרבצין את השדה במועד. שכל הדברים האלו, אין בהן טרח יתר.

ד. זרעים שלא שתו מלפני המועד, לא ישקם במועד, מפני שהן צריכין מים רבים, ויבוא לידי טרח יתר. ומתר להסב את הנחר ממקום למקום, ולפתח נחר שנסתם. בורות שיחין ומערות שליחיד אם היה צריך להם חוטטין אותן ושפין את סדקיהן, אבל אין חופרין אותן לכתחלה; וכונסים לתוכן מים, אף על פי שאינו צריך להן. ועושין נברכת במועד.

ה. עכברים שהן מפסידין את האילנות, צדין אותן במועד. בשדה האילן, צד כדרכו; פיצד חופר, ותולה המצודה. ואם היתה שדה לבן סמוכה לשדה האילן צדין אותן בשדה הלבן בשנוי, כדי שלא יפגשו לשדה האילן ויחריבוה. וכיצד צד בשנוי נועץ שפוד בארץ, ומכה בקרדם, ואחר כך ינתקו; ונמצא מקומו גמה.

ו. כותל גנה שנפל בוניהו מעשה הדיוט, או גודר אותו בקנים וגמא וכיוצא בהן. וכן אם עשה מעקה לגג, בוניה אותו מעשה הדיוט. אבל כותל חצר שנפל, בוניהו כדרכו; ואם היה גוהה סותרו מפני הסכנה, ובוניהו כדרכו.

ז. בוניה אדם אצטבה לישוב או לישן עליה. הציר והצנור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו מתקנן במועד כדרכו, בין שלברזל בין שלעץ: שזה הפסד גדול הוא שאם יניח הפתח פתוח ודלתות שבורות, נמצא מאבד כל שיש בבית; וכבר בארנו שכל שיש בו הפסד, אינו צריך שנוי.

ח. אין חופרין קבר להיותו מוכן למת שימות, ואין בונין אותו. אבל אם היה עשוי, הרי זה מתקנו במועד; פיצד מוסיף במדתו או מקצר במדתו, כדי שיהיה נכון לעת שיקבר בו. אין מפנין את המת ואת העצמות מקבר לקבר, לא ממכבד לבזוי ולא מבזוי למכבד; ואסור לעשות כן לעולם בשאר הימים, אלא אם כן היה בתוך שלו מפנהו בשאר הימים, אפלו מן המכבד לבזוי.

ט. אין מתלעין את האילנות, ולא מזהמין את הנטיעות, ולא

מגזמין; אבל סכין את האילנות ואת הפרות שבהן, בשמן. ועוקרין את הפשתה, מפני שהיא ראויה לחפף בה במועד; וקוצרין את הכישות, מפני שהיא ראויה להטילה לשכר במועד. וכן כל כיוצא בזה.

י. אין מכניסין את הצאן לדיר כדי שיזבלו את הקרקע, שהרי הוא מדיר שדהו במועד; ואם באו מאליהן, מתר. ואין מסייעין אותן, ואין מוסרין להן שומר לנער את צאנם. היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע מסייעין אותן; ושוכרין שומר לנער הצאן ממקום למקום, כדי שיזבלו כל השדה. הזבל שבחצר, מסלקין אותו לצדדין; ואם נעשת חצר כרפת בקר, מוציאים אותו לאשפה.

יא. המשוה פני הקרקע אם נתפון לתקן מקום שיעמיד בו פרי שלתבואה או שידוש בו, מתר; ואם נתפון לעבודת הארץ, אסור. וכן המלקט עצים מתוך שדהו אם לצרך העצים, מתר; ואם לתקן הקרקע, אסור. וכן הפותק מים לשדהו אם נתפון שיכנסו הדגים, מתר; ואם להשקות הארץ, אסור. וכן הקוצץ חריות מן הדקל אם נתפון להאכיל לבהמתו, מתר; ואם נתפון לעבודת האילן, אסור. וממעשיו, יפר לאי זה דבר הוא מתפון.

יב. תנור וכירים שאפשר שייכשו ויאפה בהן במועד, עושין אותן; ואם לאו, אין עושין אותן. ובין כך ובין כך, בונין על חרס שלתנור ועל הכירה הטפלה שלהן. ומסרגין את המטות. ונוקרין את הרחים, ופותחים להן עין, ומעמידין אותן, ובונין אמת המים שלרחים.

יג. זופתין את החבית, כדי שלא יפסד היין; וזופתין את הבקבוק, מפני שאין בו טרח. וסותמין פי החבית שלשכר, כדי שלא תפסיד. ומחפין את הקציעות בקש, שלא יאבדו. ומרפכין את הבגדים בידיים, מפני שהוא מעשה הדיוט; אבל אין עושין קשרי בית הידים, מפני שהוא מעשה אמן. וכן כל כיוצא בזה.

יד. קוצצין צפרני חמור שלרחים. ובונין אבוס לבהמה. וסוס שרוכב עליו מתר לטל צפרניו, ולסרקו כדי ליפותו. ואין מרביעין בהמה במועד; אבל מקיזין לה דם, ואין מונעין ממנה רפואה. וכל מאכלות ומשקים שאינן מאכל בריאים אלא לרפואה, מתר לאדם לאכלן ולשתותן במועד.

טו. אין מפנין מחצר לחצר במועד, לא מכעורה לנאה ולא מנאה לכעורה; אבל מפנה הוא מבית לבית, באותה חצר. ומביאים כלים שהן לצרך המועד מבית האמן, כגון פרים וכסותות וכוסות וצלוחיות. אבל כלים שאינן צריכין, כגון מחרשה מן הלויטש או צמר מבית הצבע אין מביאים. ואם אין לאמן מה יאכל, נותן לו שכרו ומניחן אצלו; ואם אינו מאמינו, מניחן בבית הסמוך לו; ואם חשש להם, שמא יגנבו מפנין לחצר אחרת, אבל לא יביאם לביתו.

טז. אסור לעשות מלאכה בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה, כמו ערבי שבתות. וכל העושה מלאכה בהן, אינו רואה סימן ברכה; וגוערין בו, ומבטלין אותו בעל פרחו, אבל אין מפין אותו מכת מרדות, ואין צריך לומר שאין מנדין אותו חוץ מערב הפסח אחר חצות: שהעושה בו מלאכה אחר חצות, מנדין אותו, ואין צריך לומר, שמפין אותו מכת מרדות אם לא

נִדְוָהוּ לְפִי שְׁיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן אֵינוֹ כְּשָׂאֵר עַרְבֵי יָמִים
טוֹבִים, מִפְּנֵי שֵׁשׁ בּוֹ חֲגִיגָה וְשְׁחִיטָת קָרְבָן.

יז. לְפִיכֶךָ יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר, אֲסוּר בַּעֲשִׂית מְלָאכָה מִדְּבָרֵי
סוּפְרִים, כְּמוֹ חָלוֹ שְׁלֹמוֹעַד; וְהוּא קָל מִחָלוֹ שְׁלֹמוֹעַד, וְאֵינוֹ
אֲסוּר אֲלָא מִחֲצֵי הַיּוֹם וּמַעֲלָה, שֶׁהוּא זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אֲבָל
מִהֲנִיחַ הַחֲמֶה עַד חֲצֵי הַיּוֹם, תְּלוּי בַּמִּנְהַג מְקוֹם שֶׁנִּהְגּוּ לַעֲשׂוֹת,
עוֹשִׂין; מְקוֹם שֶׁנִּהְגּוּ שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת, אֵין עוֹשִׂין.

יח. וְאִפְלוּ בַּמְקוֹם שֶׁנִּהְגּוּ לַעֲשׂוֹת לֹא יִתְחִיל כְּתַחֲלָה לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֲף עַל פִּי שֶׁהוּא יָכוֹל לְגַמְרָה קֹדֶם
חֲצוֹת; אֲלָא שְׁלוֹשׁ אֲמָנוּת בְּלֶכֶד הֵן שֶׁמִּתְחִילִין בַּמְקוֹם שֶׁנִּהְגּוּ
לַעֲשׂוֹת, וְעוֹשִׂין עַד חֲצוֹת וְאֵלוֹ הֵן, הַחֲיִטִּין וְהַסְּפָרִין וְהַכּוֹבָסִין.
אֲבָל שָׂאֵר אֲמָנוּת אִם הִתְחִיל בָּהּ קֹדֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר, הוּא שְׁגוֹמֵר
עַד חֲצוֹת: שְׂאִין הָעַם צְרִיכִין לְשָׂאֵר אֲמָנוּת צֶרֶךְ הָרֶבֶה.

יט. הַהוֹלֵךְ מִמְּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין לְמְקוֹם שְׂאִין עוֹשִׂין לֹא יַעֲשֶׂה
בִּישׁוּב, מִפְּנֵי הַמַּחֲלוּקוֹת, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא, בַּמִּדְבָּר; וְהַהוֹלֵךְ
מִמְּקוֹם שְׂאִין עוֹשִׂין לְמְקוֹם שֶׁעוֹשִׂין לֹא יַעֲשֶׂה: נוֹתֵנִין עָלָיו
חֲמֵרֵי מְקוֹם שִׁיָּצָא מִשָּׁם, וְחֲמֵרֵי מְקוֹם שֶׁהָלַךְ לָשָׁם. וְאֲף עַל
פִּי כֵן לֹא יִתְרָאֶה בַּפְּנִיָּה, שֶׁהוּא בָּטֵל מִפְּנֵי הָאֲסוּר לְעוֹלָם אֵל
יִשְׁנֶה אָדָם, מִפְּנֵי הַמַּחֲלוּקוֹת. וְכֵן מִי שֶׁדַּעַתּוֹ לַחֲזוֹר לְמְקוֹמוֹ,
נוֹהֵג כְּאֲנָשֵׁי מְקוֹמוֹ בֵּין לְהִקָּל בֵּין לְהַחֲמִיר וְהוּא שְׁלֹא יִתְרָאֶה
בַּפְּנֵי אֲנָשֵׁי מְקוֹם שֶׁהוּא בּוֹ, מִפְּנֵי הַמַּחֲלוּקוֹת.

כ. מוֹלִיכִין וּמַבִּיאִין כָּלִים מִבֵּית הָאֱמֶן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אַחֵר
חֲצוֹת, אֲף עַל פִּי שְׂאִינָן לְצֶרֶךְ הַמּוֹעֵד. וְגוֹרְפִין זָבֵל מִתַּחַת
רִגְלֵי בְּהֵמָה, וּמוֹצִיאִים אוֹתוֹ לֹא שָׁפָה. וּמוֹשִׁיבִין שׁוֹבְכִין
לְתַרְנֻגּוּלִים; וְתַרְנֻגְלָת שִׁישְׁבָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים אוֹ יֶתֶר עַל הַבִּיצִים,
וּמִתָּה מוֹשִׁיבִין אַחֲרֵת תַּחֲתֶיהָ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, כְּדִי שְׁלֹא יִפְסְדוּ
הַבִּיצִים. וּבַמּוֹעֵד, אֵין מוֹשִׁיבִין; אֲבָל אִם בָּרַחָה בַּמּוֹעֵד מֵעַל
הַבִּיצִים, מַחֲזִירִין אוֹתָהּ לְמְקוֹמָהּ.